

Rapportage workshops gidsmodellen Overdinkel

1	Waarom de workshops?	3
2.1.	Regio	4
2.2.	Dorp	6
2.3.	Uitwerkingen	8
3	Overdinkel en energie.....	10
4	Samenwerking en borging.....	11
	Namen van deelnemers	12

Deze rapportage is gemaakt door Vincent Grond van GrondRR - landschaparchitect bnt (vincent@grondrr.nl, 06- 41592690). Hoofdstuk 3 is geschreven door Robert Colijn van Ecolijn (rpcolyn@xs4all.nl, 06 16147630)

Februari 2012

De workshops zijn gefinancierd door:

- Ministerie van I&M (Jan Elsinga, Jan.Elsinga@minienm.nl, 070-3395138)
- Actieprogramma Water en Ruimte (Geert-Jan Verkade, geert-jan.verkade@curnet.nl 0182-540 696)
- Wetterskip Fryslân (Suzanne Raabe)
- gemeente Skasterlân (Fiona Carpentier)

Losser/ Almelo/ Ede, februari 2012

1 Waaron de workshops?

Gidsmodellen

Gidsmodellen water zijn ruimtelijke schema's die beperkingen en kansen van water als drager van ruimtelijke structuren inzichtelijk maken. Gidsmodellen bevorderen dat water in de eerste planfasen meer aandacht krijgt, dat kansen worden benut en risico's worden vermeden. Dat is van belang, want keer op keer blijkt, dat als water mede bepalend is voor de ruimtelijke hoofdstructuur van nieuwe wijken, bedrijventerreinen, parken of herstructureringsgebieden, grote voordelen haalbaar zijn op gebied van waterdoelen en ruimtelijke doelen. Ook is het vaak kostenbesparend in fasen van aanleg en beheer.

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu denkt dat de gidsmodellen een goed hulpmiddel zijn om invulling te geven aan het deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering (N&H) van het Deltaprogramma, dat gaat stimuleren dat de factoren water, ondergrond en klimaat integraal worden meegenomen in een breed ontwerpproces en een sturende rol krijgen bij het formuleren van ruimtelijk beleid voor bebouwd gebied. De voor deze en volgende eeuw verwachte klimaatverandering versterkt de wenselijkheid van een integrale aanpak van water en ruimte.

Serie workshops

Van de gidsmodellen zijn testversies beschikbaar. In een serie workshops worden de testversies uitgeprobeerd met deskundigen van waterschappen en gemeenten, aan de hand van een lopende ruimtelijke ontwikkelingen. Overdinkel is de testcase voor het gidsmodel dekzand met beekdal. Er zijn twee workshops gehouden, op 7 december 2011 en 12 januari 2012.

Overdinkel

Voor het dorp Overdinkel een nieuwe structuurvisie voorbereid, onder de naam Hart voor Overdinkel. Er staan veel projecten op stapel, zoals een nieuw Kulturhus en een nieuw dorpsplein, vernieuwing van ongeveer 500 woningen en winkels, wegen en een waterberging. In de huidige opzet van de planvorming worden gefocust op enkele deelgebieden in het dorp (zie de projectenkaart).

Overdinkel wordt prachtig begrensd door de beekdalen van de Dinkel en Ruenbergerbeek. Binnen de kern is van dit landschap en water weinig te merken. Hydrologische doelen als waterkwaliteit, zichtbaar afkoppelen van regenwater en gemeenschappelijke waterberging vragen om ruimte in het dorp. De klimaatveranderingen maken dit extra belangrijk: ze zorgen voor hevigere neerslag en voor toename van het aantal tropische dagen. Een stevige groenblauwe structuur helpt enorm om deze doelen voor elkaar te krijgen, daarom kan zo'n structuur een belangrijke pijler gaan vormen voor de nieuwe structuurvisie

2 Naar een blauwgroene structuur voor Overdinkel

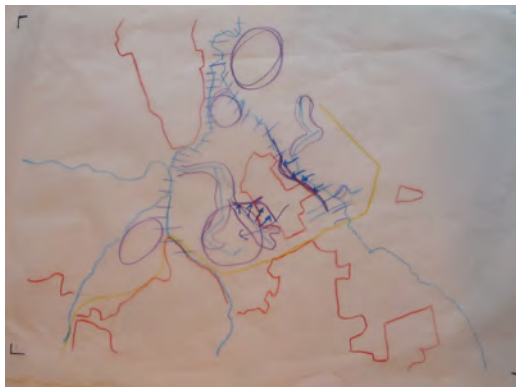
2.1. Regio

Het dorp Overdinkel ligt op een hogere zandrug tussen twee beekdalen: de Ruenbergerbeek en de Dinkel.

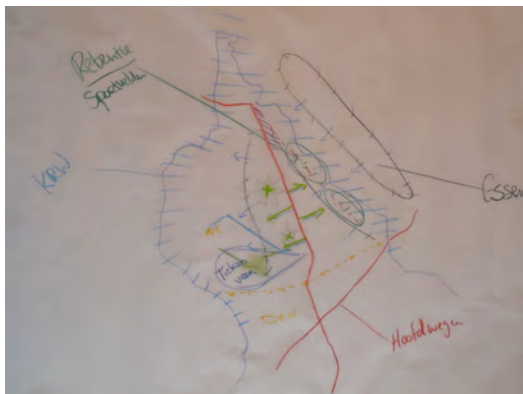
de Ruenbergerbeek

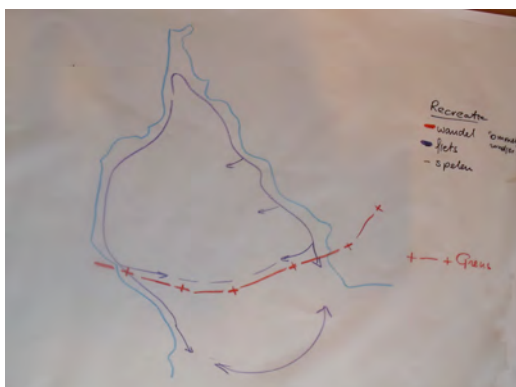
Tijdens de workshops is de ligging van Overdinkel in de regio nader geanalyseerd. Hierbij zijn onder andere de volgende tekeningen gemaakt:

Ligging beken, natuurzones, waterberging

Relatie met hoofdwegen, afstroomrichting Overdinkel naar beekdalen

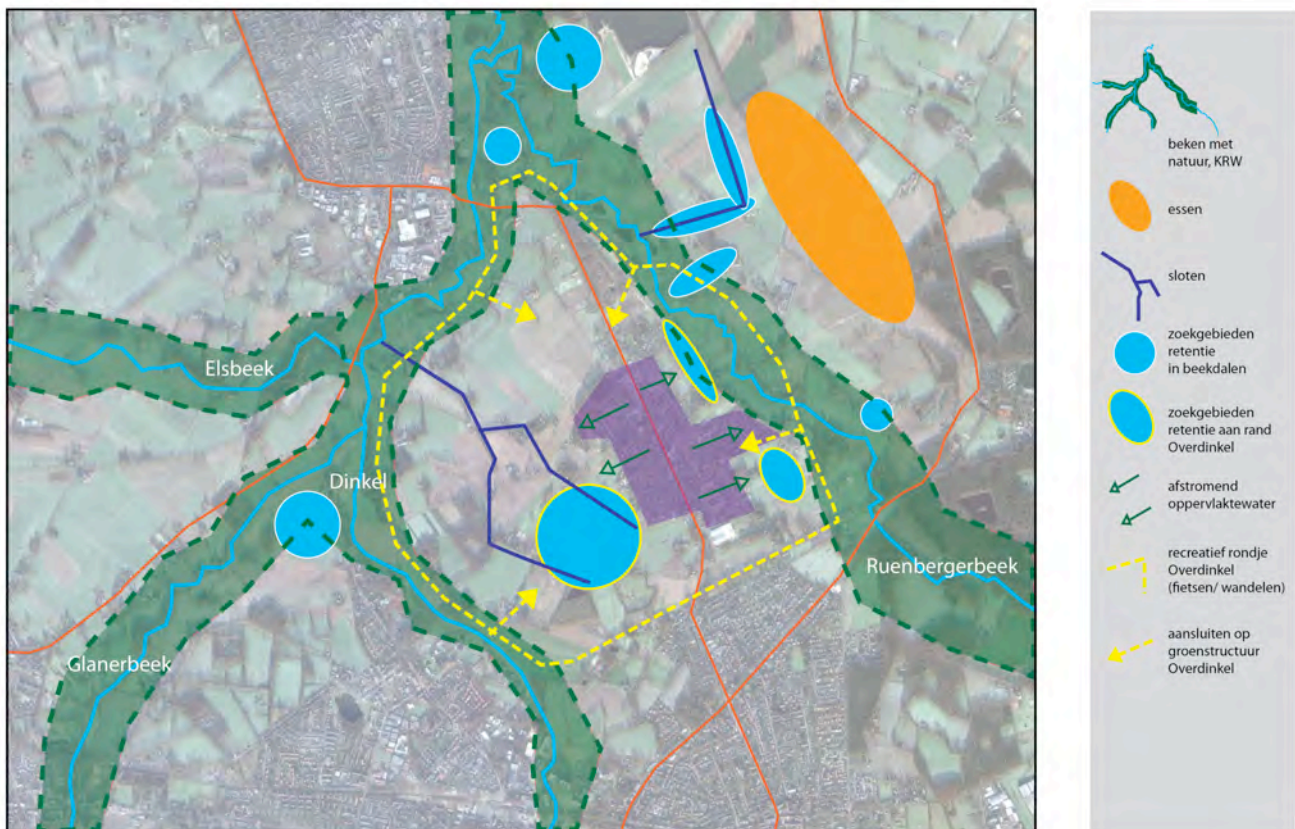

Recreatie

De tekeningen zijn samengevat in onderstaande tekening:

- Ligging van de beekdalen, natuurzones van KRW. De beken hebben deels een natuurlijk en meanderend verloop, zijn deels gekanaliseerd.
- In de omgeving liggen essen (oranje vlak);
- Rechte en gegraven sloten voeren het water uit de omgeving af naar de beken;
- De blauwe cirkels en ovalen geven de zoekgebieden voor waterberging weer. Deze liggen vooral in de lagere delen van de beekdalen.
- De blauwe vlakken met en gele omlijning liggen in de directe omgeving van Overdinkel en kunnen in de structuurvisie een rol spelen.
- De groene pijlen geven de afstroomrichting weer van het hemelwater, dat in Overdinkel neerkomt.
- De gele stippelijijn is een fiets- en wandelpad rond Overdinkel, dat goed aanluit op de groenstructuur van het dorp (gele pijlen).

Blauwgroene structuur voor Overdinkel - schaalniveau regio (7 februari 2012)

Een van de groepen heeft zich gericht op de mogelijkheden van Overdinkel als 'energiedorp'. Het dorp kan samen met haar directe omgeving haar eigen energie opwekken en mogelijk ook leveren aan bijvoorbeeld Losser. Deze denklijn viel buiten het eigenlijk kader van de workshops, een getoond voorbeeld (Lathen) is in hoofdstuk 3 opgenomen.

2.2. Dorp

Overdinkel is een dorp dat recent is ontstaan. Het dorp heeft een heldere en rechtlijnige ontsluiting, maar weinig variatie in groen en bebouwing.

Impressie Overdinkel

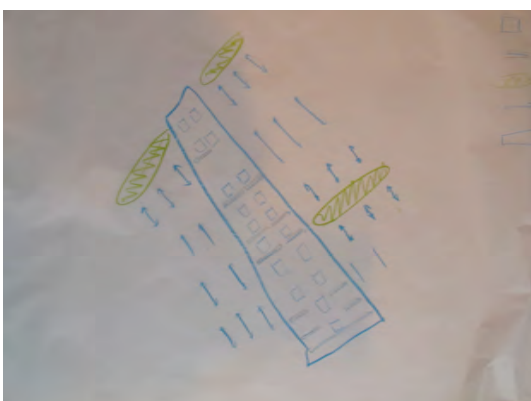
Tijdens de workshops zijn o.a. de volgende tekeningen gemaakt.

Heldere wegenstructuur, kansen voor groene lobben

Uitwerking locaties groen lobben, aansluiting centrum op omgeving

Uitwerking van gotensysteem, dat water naar groene lobben voert en mede bepalend kan worden voor beeldkwaliteit openbare ruimte

De gevonden oplossingen zijn goed te combineren tot een structuurbeeld voor Overdinkel.

De randen van het dorp

- Natuurontwikkeling in het dal van de Ruenbergerbeek, conform de KRW;
- Daarin wandel- en fietsroute, die aantakt op groenstructuur Overdinkel;
- En ook zoekgebieden voor waterberging, dit ook aan westzijde van het dorp

Het 'hoge' dorp

- Strakke binnenvorm van het dorp (het 'hoge' dorp) wordt belangrijk in hoofdstructuur, wegstructuur is formeel met assen,;
- Hoge dorp wordt omzoomd met forse bomen (bv eik of linde);
- Wegprofiel aangevuld met goten, ook aantakkingen van goten vanuit hoge dorp;
- Hier en daar groen dwarsassen

De groene lobben

- Wadi's die als ribben het hoge dorp met het buitengebied verbinden, ze voeren overtollig water af, dit als beeldkwaliteit;

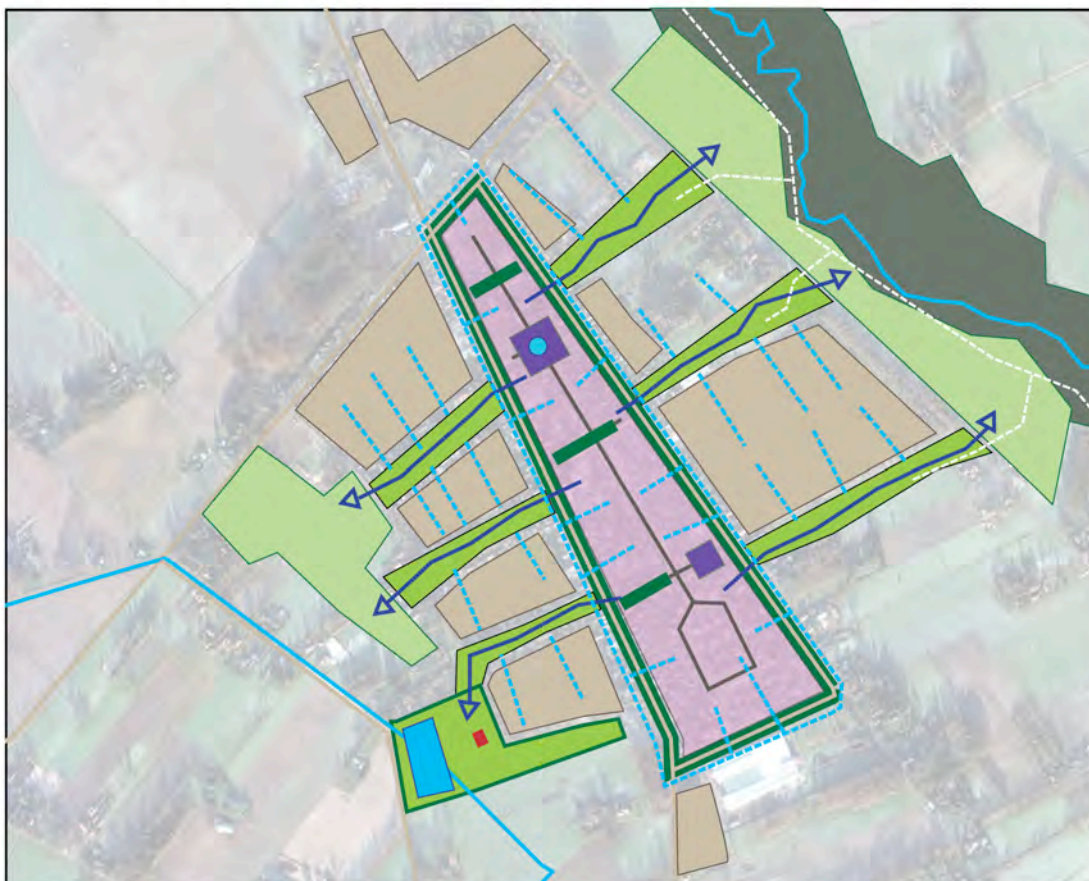
Lage dorp

- Opeenvolging van buurten, gelegen tussen de wadi's;
- Goten in de wegen voeren water af naar groene lobben;

Bijzondere plekken

- Herontwikkeling centrum: aanvullen met waterplein voor waterberging en beeldkwaliteit;
- In laag gelegen gebied: dorpspark, gecombineerd met kinderboerderij en waterberging;

Blauwgroene structuur voor Overdinkel - schaalniveau dorp (7 februari 2012)

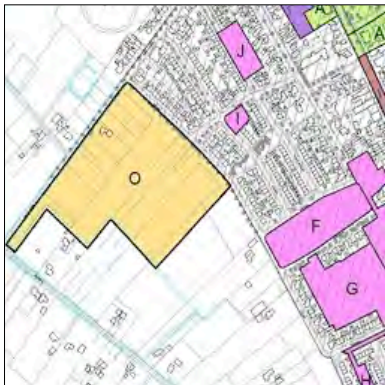

2.3. Uitwerkingen

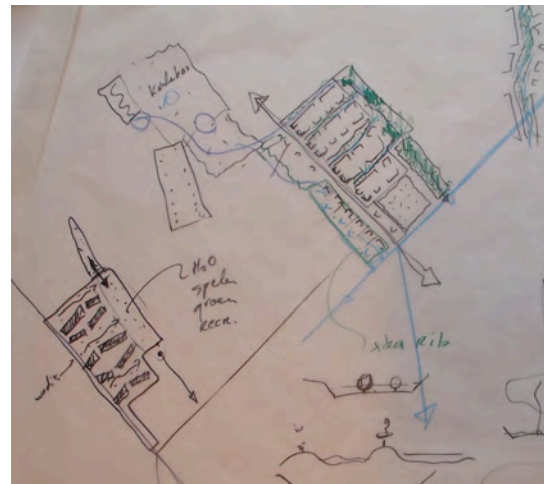
Tijdens de tweede workshop zijn twee deelgebieden uitgewerkt, waarvoor in het uitvoeringsprogramma de hoogste prioriteit geldt.

Gebied 1, plan de Geurmeij

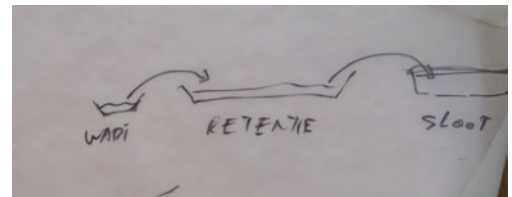
Deze locatie biedt ruimte aan ca. 90 woningen. Het plan is onherroepelijk, door de marktsituatie ontstaat mogelijk toch ruimte voor aanpassingen.

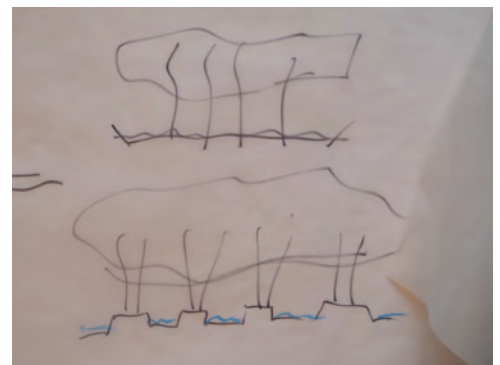
De schets geeft een strakke opzet weer voor de nieuwe buurt, die goed aansluit op het strakke opzet van Overdinkel als geheel.

In de verkaveling is zijn groene lobben opgenomen, die als wadi's het overtollige hemelwater naar de omgeving afvoeren.

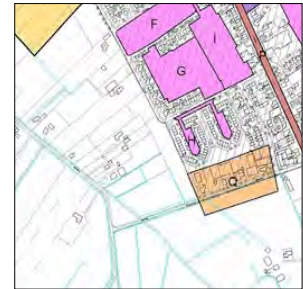

De groenstructuur kan deels worden uitgevoerd als rabattenbosje, een opzet van kleine dijken met groen, en sloten voor waterberging. Vroeger werd deze bosjes vaak gebruikt om hakhout te kweken.

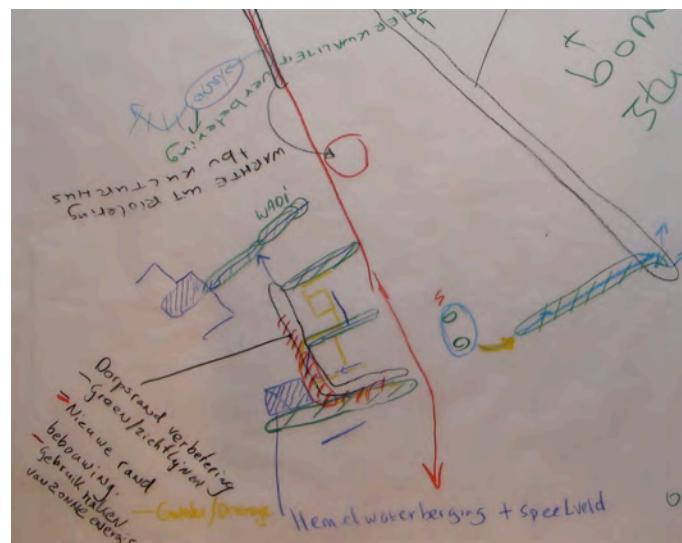

Gebied 2: Omgeving Talmapplein, Ariënsstraat en Bedrijfsterrein Elferinksweg

In het tweede gebied wordt een herinrichting van de openbare ruimte uitgevoerd. Het gebied ligt laag en kent wateroverlast. In het structuurplan is in deze omgeving daarom een waterberging voorzien.

De bestaande dorpsrand heeft hier een lage kwaliteit. Het idee kwam op om hier een nieuwe bebouwingsrand te maken, als alternatief voor locatie Geurmeij. Ook hier groene lobben.

Het idee is één slag verder uitgewerkt. Op deze hoek van het dorp wordt een dorpspark gerealiseerd, waarin de gewenste waterberging als vijver is opgenomen. De kinderboerderij komt bij de entree te liggen, met dierenweide en boomgaarden.

3 Overdinkel en energie

De eerste workshop heeft een aantal suggesties opgeleverd voor de mogelijkheden van Overdinkel als producent van energie voor zichzelf en de omgeving. Deze ideeën werden als waardevol bestempeld, maar werden even ‘geparkeerd’ vanwege de prioriteit op deelgebieden en toetsing van gidsmodellen. Ze zijn daarom niet verder uitgewerkt.

Als inspiratie op dit punt een bijdrage van Robert Colijn over het voorbeelddorp Lathen, overgenomen vanuit een ander project (pilot watervisie Arkel).

Nieuwe ‘agrarische’ activiteit voor de gemeente Lathen

Net over de grens bij Emmen ligt de gemeente Lathen. De gemeente heeft een oppervlakte van 165 km². De 11.000 inwoners wonen verspreid over 6 kernen waarvan de kern Lathen met ruim 6.000 inwoners de grootste is. De duurzame bronnen van eigen bodem worden zoveel mogelijk aangeboord en geëxploiteerd.

Er is veel groene ruimte en daarmee veel potentieel voor de productie van duurzame energie. De duurzame productie van Lathen komt voort uit wind (48 turbines), zon (daken en velden) en biogas. In 2009 is in de kern Lathen een biogas gestookt warmtenet gerealiseerd, waar inmiddels 50% van de huishoudens op is aangesloten. In 2010 werd 154 miljoen kWh duurzame elektriciteit geproduceerd; drie keer zoveel als het eigen verbruik, en voor Nederlandse begrippen genoeg elektriciteit voor ruim 41.000 huishoudens. Nu is een warmtekrachtinstallatie op hout in voorbereiding waarop 30% van de huishoudens aangesloten zal worden. Tevens liggen er uitbreidingsplannen voor zowel wind, zon als warmtenetten op biogas.

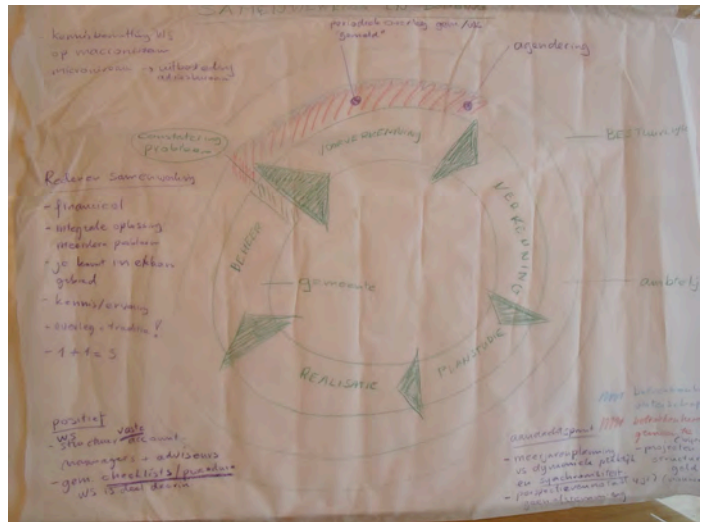
Men heeft een juridische samenwerkingsvorm opgericht: een Energiegenossenschaft (‘Eg’), een soort coöperatievorm, die al 150 jaar bestaat. Deze rechtsvorm heeft heldere en eenvoudige juridische regels en is sterk in opkomst (de regio Weser-Ems kent ruim 40 Eg’s). Alle ingezetenen van de gemeente kunnen lid worden. Door de samenwerking in de ‘Eg’ kan de regionale Volksbank weer financieringen verstrekken tegen lage rente. De gemeente heeft dit sterk gestimuleerd.

Dit alles is gestart vanuit het besef dat energieprijzen de komende decennia zullen stijgen en de toegang tot fossiele energiebronnen zal afnemen. Door het potentieel van Lathen te oogsten kon een geldstroom die voorheen uit de regio verdween teruggebogen worden naar de regio. De verhoging werkgelegenheid is een bijkomend voordeel. Lathen is hiermee een levendig en leerzaam voorbeeld van hoe een kleine gemeente de duurzame leverancier van de regio kan worden.

4 Samenwerking en borging

Tijdens de tweede workshop heeft een van de groepen zich gebogen over samenwerking en borging. Daarbij is onder andere nevenstaand schema gemaakt.

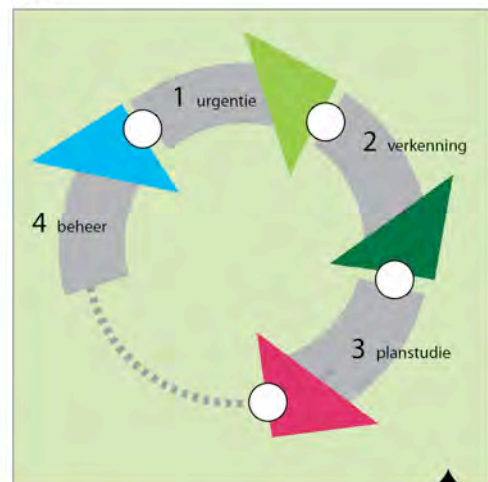

Dit heeft mede geleid tot dit schema, ankerpunt voor borging en samenwerking:

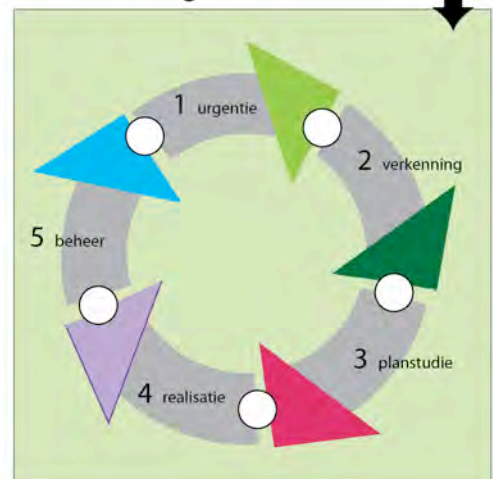
- Tweedeling in werkprocessen: visie en realisatie
- Moeten goed gekoppeld
- 4 en 5 deelstappen, die elkaar opvolgen
- Elke stap levert veel informatie op, vaak teveel om overzicht te houden
- Kennis moet daarom samengevat in convergentiepunten (witte bolletjes). Gidsmodel is convergentie van verkenning (2) naar planstudie (3).

De ervaringen van deze en de andere cases worden benut voor een aanscherping binnen I&M over een logische en bruikbare procesaanpak.

visie

(her) inrichting

Namen van deelnemers

Gemeente Overdinkel

- Robert Middelhuis
- Gerard Kwekkeboom
- Arie Rodenburg
- En 3 collega's

Waterschap Regge en Dinkel

- Herman de Kluizenaar (adviseur Losser)
- Tom Pikkemaat (landschapper/landschapsarchitect)
- Hans Gels (accountmanager)
- Jeroen Buitenweg (adviseur afvalwaterketen)
- Jan Kwakkel (sr. adviseur stedelijk water/riolering)

'Team I&M'

- Geert-Jan Verkade, Curnet
- Inge Koolen, I&M
- Hans Hofman, stedenbouwkundige Grounds
- Robert Colijn, adviseur duurzame energie EColijn
- Vincent Grond, landschaparchitect GrondRR